

PEINZEN MET PREDIKER

*Observaties van
een gelovige realist*

PAUL VISSER

Inhoud

Voorwoord

1.	Lucht en leegte <i>Prediker 1:1,2</i>	11
2.	Ontnuchterende nuchterheid <i>Prediker 1:3,4 en 11</i>	14
3.	Cirkelgang en escape <i>Prediker 1:5-10</i>	17
4.	Kennis maakt verdrietig <i>Prediker 1:12-18</i>	20
5.	Overvloed voldoet niet <i>Prediker 2:4-11</i>	23
6.	Eenzelfde lot voor wijzen en dwazen <i>Prediker 2:12-26</i>	26
7.	Wisselende tijden <i>Prediker 3:1-8</i>	29
8.	Onze tijden in Gods hand <i>Prediker 3:11-15</i>	32
9.	Wegkijken of omzien? <i>Prediker 4:1-3</i>	35
10.	Het gekke van afgunst <i>Prediker 4:4-6</i>	38
11.	Compleet gestoord <i>Prediker 4:7,8</i>	41
12.	Gemaakt voor samen <i>Prediker 4:9-12</i>	44
13.	Hoed je voor slordigheid <i>Prediker 4:17-5:2</i>	47
14.	Doe wat je zegt <i>Prediker 5:3-6</i>	50

15. Hardnekkige patronen <i>Prediker 5:7,8</i>	53
16. Geld maakt niet gelukkig <i>Prediker 5:9-16</i>	57
17. Geniet alsjeblieft! <i>Prediker 5:17-19</i>	61
18. Workaholic <i>Prediker 6:1-7</i>	65
19. Raar maar waar <i>Prediker 7:1</i>	68
20. Waar maar raar <i>Prediker 7:2,3</i>	72
21. Logisch maar lastig <i>Prediker 7:5-7</i>	75
22. Lastig maar logisch <i>Prediker 7:8</i>	79
23. Raadzaam en realistisch <i>Prediker 7:9,10</i>	83
24. Wijs en rijk <i>Prediker 7:11,12</i>	87
25. Ons lot en God <i>Prediker 7:13,14</i>	90
26. Groot kwaad en goede raad <i>Prediker 7:15-17</i>	94
27. Ga goed met roddel om <i>Prediker 7:20-22</i>	98
28. Onbegrepen waanzin <i>Prediker 7:23-25</i>	102
29. Minder weten, maar wijzer worden <i>Prediker 8:1</i>	106
30. Houd de overheid hoog <i>Prediker 8:2-6</i>	110
31. De dood: eerlijk of gemeen? <i>Prediker 8:8</i>	114
32. De regel en de uitzondering <i>Prediker 8:9</i>	118
33. Met pracht en praal <i>Prediker 8:10</i>	122
34. Het klopt zonder het kloppend te krijgen <i>Prediker 8:11-14</i>	126
35. Menselijke tragedie <i>Prediker 9:1-6</i>	130
36. Geniet en ontplooi <i>Prediker 9:7-10</i>	134
37. Wijze raad en dom gedrag <i>Prediker 9:13-18</i>	138
38. Een dode vlieg en de smalle weg <i>Prediker 10:1</i>	142
39. De smalle of de brede weg <i>Prediker 10:2</i>	146

40. Een gekke vertoning <i>Prediker 10:3</i>	150
41. Een goede deugd en een foute boel <i>Prediker 10:4-7</i>	154
42. Bezint eer ge begint <i>Prediker 10:8-11</i>	157
43. Wijze raad en dom gepraat <i>Prediker 10:12-14</i>	161
44. Kinderlijk of volwassen? <i>Prediker 10:16-20</i>	165
45. Neem je verantwoordelijkheid <i>Prediker 11:1-4</i>	169
46. Op hoop van zegen <i>Prediker 11:5,6</i>	173
47. Het genot van het ochtendlicht <i>Prediker 11:7,8</i>	177
48. Geniet in het licht van het gericht <i>Prediker 11:9,10</i>	181
49. Jong enthousiast voor God <i>Prediker 12:1</i>	185
50. Ouderdom komt met gebreken <i>Prediker 12:2-5</i>	189
51. Geen doemscenario <i>Prediker 12:6-8</i>	193
52. Epiloog <i>Prediker 12:9-14</i>	197

Voorwoord

Voor het programma De Nieuwe Morgen van Groot Nieuws Radio sprak ik een reeks van 62 korte overdenkingen uit, waarin ik het boek Prediker op de voet volgde. Op verzoek zijn die in deze publicatie omgewerkt tot 52 wat uitgebreidere overdenkingen.

Altijd opnieuw blijven de observaties van de Prediker intrigeren. Hij is de soort 'dominee' zoals velen die graag willen: een mens met beide benen op de grond, die gekenmerkt wordt door een brede blik, een scherp oog, herkenbare vragen, doordachte antwoorden en opmerkelijke inzichten, terwijl hij zijn geloof daarbij niet onder stoelen of banken steekt. Al luisterend word je wijzer van hem, met name waar hij zichzelf niet wijzer voordoet dan hij is. Allerlei facetten van het leven komen voorbij, niet per se pessimistisch, ook niet gelijk optimistisch, maar vooral realistisch. Het eigene is dat hij onze alledaagse realiteit steeds zet in het licht van God, impliciet of expliciet. Alle wijsheid die hij observerend in zijn leven heeft opgedaan, is in ieder geval gelinkt aan zijn weerkerend adagium 'Vrees God', of zoals de NBV21

vertaalt: 'Heb ontzag voor God.' Verrassend genoeg blijken er steeds lijnen te lopen naar wat Jezus en de apostelen later betuigen. Reden te over dus om, al luisterend naar deze gelovige realist, wat aandachtiger te kijken naar ons eigen leven en geloven. Ook via de wijsheid van Prediker kunnen we opgroeien in de kennis en in de genade van Christus (2 Petr. 3:18). Met dat verlangen is dit boek geschreven.

In lijn met wat bij de uitzendingen de gewoonte is, heb ik in dit boek gebruikgemaakt van de NBV21, tenzij anders vermeld.

Paul Visser

1. Lucht en leegte

Lezen: Prediker 1:1,2

1 Hier volgen de woorden van Prediker, zoon van David en koning in Jeruzalem. 2 Lucht en leegte, zegt Prediker, lucht en leegte, alles is leegte.

De Prediker stelt zich even voor. Hij noemt zich zoon van David, koning in Jeruzalem. Logisch dat in de traditie vaak gedacht is aan Salomo, de zoon van David, zijn opvolger ook. Toch is het niet waarschijnlijk dat het hele boek zomaar op zijn naam gezet kan worden. Het zou heel goed kunnen dat hij er een begin mee heeft gemaakt. Salomo stond in ieder geval bekend om zijn wijsheid, om het verzamelen van spreuken. Maar gelet op het taalgebruik is het duidelijk dat er een latere redactie is geweest. Iemand is er opnieuw mee aan de slag gegaan, heeft het uitgebreid en aangevuld. Eén ding is heel zeker, wie het ook heeft geschreven, we geloven dat door alles heen de Geest van God erachter zit, achter dit boek. Daarom is het zo mooi dat het *Kohèlet* heet, Prediker. Dat is iemand die de verzamelde gemeente toespreekt volgens het Hebreeuws. Wie dat uiteindelijk precies geweest is, is van minder belang. De boodschap, daar gaat het om. In ieder geval is deze Prediker overtuigd dat hij in Gods naam iets te zeggen heeft, iets wat ertoe doet. Nee, het is niet gelijk een vroom verhaal, maar wel een hartstochtelijk betoog, waarin hij zijn gehoor één

ding duidelijk wil maken: het leven, zoals het zich aandient, is bij lange na niet zo zeker als je zou wensen.

12 | Hij valt met de deur in huis, zet in één oneliner gelijk neer waar hij van overtuigd is. Lucht en leegte, lucht en leegte, alles is leegte. *Hèvel* staat er in het Hebreeuws. Dat betekent zoiets als ademtocht, zucht. Daarmee wordt ons bestaan getekend. Zo voelt het niet altijd. Hoewel, bij momenten kan de waarheid ervan wel even tot je doordringen, bijvoorbeeld na een vakantie. Je zag ernaar uit. Je hebt ervan genoten. Even dacht je: er komt geen eind aan, maar het is zomaar weer voorbij. Lucht en leegte. Je laat het achter je, waar je zo naar uitkeek was een zucht als je terugkijkt. Wat is dat toch met dit leven? Want het geldt niet alleen voor zo'n vakantie, het geldt voor heel veel meer. In principe voor alles, zegt de Prediker. Hoe imponerend het ook is, wat een mens soms tot stand brengt, hoe je ook ploetert voor meer, voor mooier, voor groter, en daarin opgaat, vroeg of laat verwaait het en verdampt het. Je blijft achter met wat herinneringen, net zo lang tot je ook zelf verdwijnt. Daarom, wie zich daaraan vastklampt, daarin houvast zoekt, daarin gelooft, staat op een dag met lege handen. Voorbeelden te over die dat bewijzen. De Prediker zal ze aanvoeren in de loop van het boek. Het is maar dat je het weet, zegt hij, dat alles wat minder om het lijf heeft dan jij vaak denkt. Vergis je niet. Niet echt een opwekkende gedachte, zeg je. Nee, dat klopt, maar dit is wel het eerlijke verhaal, toch?

In dit licht worden woorden van die andere Prediker, Jezus, hoogst actueel. Hij vroeg: 'Wat heeft een mens eraan de hele wereld te winnen als dat ten koste gaat van zijn leven? Wat kan hij geven in ruil voor zijn leven?' (Mar. 8:36,37). In de Bergrede gaf Hij er zelf antwoord op door ons de volgende wijze raad op het hart te drukken: 'Verzamel voor jezelf geen schatten op aarde: mot en roest vreten ze weg en dieven breken in om ze te stelen. Verzamel schatten in de hemel, daar vreten mot noch roest ze weg, daar breken geen dieven in om ze te stelen. Waar je schat is, daar zal ook je hart zijn' (Mat. 6:19-21).

Met zijn openingszin 'Lucht en leegte, lucht en leegte, alles is leegte' zet de Prediker de grondtoon van zijn boek. Wie denkt dat hij daarmee het leven veracht, vergist zich. Dat zal blijken uit wat hij hierna schrijft. Zo waar als het leven ons door God is gegeven, is het hem lief. Hij wil ons echter van meet af aan op het goede been zetten: dat wij niet zó door de sores en het succes van dit leven in beslag worden genomen dat wij ons daaraan verliezen en er niks aan overhouden; maar dat wij zo wijs zullen zijn om ons hoofd erbij te houden en dit leven te genieten zoals God het bedoelt. Volop en voluit, in diep en dankbaar ontzag voor Hem. Kortom, hij gunt ons het beste. De toon die hij zet, valt dan ook samen met de grondlijn van de Thora: dit zeg Ik, opdat het u welga!

De observaties van de Prediker, de auteur van het gelijknamige bijbelboek, blijven triggeren. Hij is een soort 'dominee' zoals velen die graag willen: een mens met beide benen op de grond, terwijl hij zijn geloof niet onder stoelen of banken steekt. Al luisterend word je wijzer van hem. Allerlei facetten van het leven komen voorbij. Het eigene is dat hij de alledaagse realiteit steeds zet in het licht van God, impliciet of expliciet. Reden genoeg om met de Prediker geregeld verder te peinzen over ons eigen leven. Daar wordt niemand dommer van.

Dit boek, waarin de auteur mediteert over alle hoofdstukken uit het bijbelboek, kan helpen bij die overpeinzingen.

PAUL VISSER is protestants predikant te Rotterdam. Zijn meditaties voor *Groot Nieuws Radio* worden veel beluisterd.

9 789043 539500

KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT

ISBN 978 90 435 3950 0 • NUR 707

